

Slavenska mitologija

O mitologiji

Mitologija je skup priča, dijelom istinitih, dijelom legendarnih, a najvećim dijelom metaforičkih i simboličkih, kojima se „izmišljenom stvarnošću“ pokušava predočiti ono ljudima neshvatljivo.

Mitologija je metafora stvarnosti koju su koristile generacije čovječanstva s namjerom da poduče, prenesu mudrost ili jednostavno daju odgovor na nepoznato.

Ona je nekoć ljudima služila kao vodič kroz životna iskušenja i izazove, dovodila ljude u sklad sa svijetom u kojem žive.

**Teme, motivi,
likovi, vrste...**

Mitološke priče obično objašnjavaju postanak svemira, prirodne fenomene, i općenito sve pojave za koje ne postoji jednostavno i logično objašnjenje.

Mitologija proučava priče fantastičnog sadržaja u kojima su junaci bogovi, polubogovi, heroji i slično. Te priče bilježi mit, legenda, usmena predaja i drugo.

Likovi u mitološkim pričama najčešće su i religijski pa su mitologija i religija raznih naroda usko povezani.

Na temelju mitološke priče nastaje religija, institucionalizirana vjera.

Mitološke priče pretvaraju se tako u doslovne činjenice ili pak povijesne događaje.

Slavenska mitologija

Slaveni i njihova mitologija prvi put se u zapisanoj povijesti javljaju u 6. stoljeću. Bizantski povjesničar Prokopije u djelu *Bellum Gothicum* opisuje južnoslavensko pleme koje je prešlo rijeku Dunav u samo dva dana.

Prema Prokopiju, ovi su Slaveni štovali jednog boga, gospodara svega, koji je stvorio grom i munje. Iako Prokopije ne spominje ime božanstva, da se zaključiti kako se odnosilo na boga Peruna, jer u mnogim današnjim slavenskim jezicima Perun označava "grom".

Istovremeno, Prokopije spominje i vjerovanja u razne demone i nimfe (vile), no ne spominje njihova imena.

Vrhovni bog

- Postoje brojne današnje teorije o vrhovnom bogu Slavena.
- U svim povijesnim zapisima najčešće se spominje bog Perun.
- Perun je i prvi slavenski bog ikada spomenut u zapisanoj povijesti (Prokopije spominje kako je bog groma i munje jedini bog Slavena, bog svega).
- Perun je opisan kao grub čovjek s bakrenom bradom. Vozi se u kočiji upregnutoj jarcem te nosi moćnu sjekiru. Sjekiru baca na zle ljude i duhove, a ona se uvijek vraća u njegovu ruku.

Perun

Perun

Bogovi

Perun i Veles

- Dva velika boga, Perun i Veles su potpuno suprotni jedan drugom.
- Perun je nebeski bog groma i munje, vatrenog i suhog, koji vlada živim svijetom iz svoje utvrde visoko iznad svega.
- Veles je podzemni bog povezan s vodom, zemljom i vlagom, kralj podzemlja, koji vlada carstvom mrtvih.
- Perun je davatelj kiše zemljoradnicima, bog rata i oružja, zazivan od strane boraca.
- Veles je bog stoke, zaštitnik pastira, povezan s magijom i trgovinom.

Mitovi o Perunu i Velesu

Mit o borbi između gromovitog boga i zmaja

Napadajući ga munjama i gromovima s nebesa, Perun proganja svog zmijolikog neprijatelja Velesa koji klizi nad zemljom.

Veles izaziva Peruna i bježi, pretvarajući se pritom u različite životinje, skrivajući se iza drveća, kuća i ljudi.

Naposljedku Perun ga ubija, ili Veles bježi u vodu, u podzemni svijet.

Ubivši Velesa, Perun ga ne uništava već ga jednostavno vraća natrag na njegovo mjesto u svijetu mrtvih.

Mir u svijetu, poremećen Velesovim nedaćama, ponovno je uspostavljen od strane Peruna

Mit o krađi vode

Veles krade kišnicu od Peruna, Perun krade Velesovu vodu radi stvaranja kišnice

Mit o krađi žene

Sunce je smatrano Perunovom ženom, Sunce svake noći umire i kada utone iza obzora ulazi u podzemlje – Velesov svijet

Veles

Jarilo i Morana

Jarilo je bog plodnosti i vegetacije, povezuje ga se s Mjesecom. Morana je žensko božanstvo prirode i smrti, smatrana je kćerkom Sunca.

Jarilo je ukraden iz kolijevke i odveden u podzemni svijet, gdje ga Veles odgaja kao svog sina. Jarilo se vraća iz svijeta mrtvih u svijet živih. Tada susreće svoju sestru Moranu i udvara joj se. Njih se dvoje vjenčaju. Sveta zajednica brata i sestre, djece vrhovnog boga, donosi plodnost i izobilje. Kako je Jarilo Velesov posinak, a njegova žena kćer Perunova, ovaj brak donosi mir među dva velika boga.

Jarilo postaje nevjeran prema svojoj ženi, te ga ona iz osвете ubija (vraća ga natrag u podzemni svijet), oživljavajući neprijateljstvo između Peruna i Velesa. Bez njenog muža, boga plodnosti i vegetacije, Morana – i čitava priroda – vene i smrzava se tijekom nadolazeće zime; Morana postaje stara, užasna i opasna božica tame i leda, i naposljetku umire.

Svarog, Svarožić, Dažbog

Svarog je prvotni nebeski bog. Svarog se isto tako može protumačiti kao sjajno, vatreno mjesto; kovačnica što označava njegovu povezanost s vatrom i kovanjem.

Svarog je imao dva sina: Svarožića, koji je predstavljao vatru na zemlji, i Dažboga, koji je predstavljao vatru na nebu i bio povezan sa Suncem.

Smatra se kako je Svarog iskovao Sunce i dao ga svom sinu Dažbogu da ga nosi preko neba.

Svantevid i Triglav

Svantevid i Triglav smatrali su se vrhovnim bogovima na različitim područjima. Svantevida je simbolizirao bijeli konj, a Triglava crni. Svantevid je prikazivan kao četveroglavi, a Triglav kao troglavi bog. Svantevid je bio povezan s ratnim pobjedama, žetvom i trgovinom.

Zora i Danica

U svim slavenskim narodima opisivalo ih se kao osobe, na sličan način kao što je to učinjeno sa Suncem i Mjesecom. Danica je često nazivana Sunčevom kćerkom, i povezivana je s Moranom. Zora je smatrana Sunčevom majkom.

Slavenska božanstva:

- Crnobog, bog tame, zla i nesreće
- Davor ,bog rata
- Hors, bog sunca
- Jarilo, bog proljeća
- Gerovit, bog rata
- Lada, boginja ljubavi, ljepote i proljeća
- Morana, boginja smrti i zime
- Pagod, bog lijepog vremena
- Perun, bog gromovnik i zaštitnik pravde, vladar neba
- Radogost, bog gostoprimstva
- Semenik, bog jela i pića

- Slava, boginja časti, junaštva, slave i pobjede
- Stribor, bog vjetra i šume
- Svarog, stvoritelj svijeta, prvi bog sunca
- Svarožić, bog svjetlosti, sunca i topline
- Triglav, troglavi bog
- Veles, bog zemlje, ratarstva, zaštitnik pastira, ali također i vođa i podzemlja, prijevare, Perunov protivnik, ratnički bog
- Vesna, boginja mladosti, proljetne radosti i bujnosti
- Vodan, bog mora
- Zermagla, boginja zime
- Živa i Žibog, božanstva života i plodnosti

Vile

U južnoslavenskoj mitologiji ženska natprirodna bića, naklonjena ljudima. Zamišljane su kao izuzetno lijepe djevojke zlatnih kosa i s krilima, odjevene u duge, prozirne haljine i naoružane strijelama.

One žive daleko od ljudi, po planinama (planinkinje, zagorkinje), pokraj voda (vodarkinje, brodarkinje) ili u oblacima (oblakinje). Vjerovalo se da se rađaju iz rose, nekog cvijeća, kad pada kiša i grije sunce i kad se na nebu pojavljuje duga.

Mogu se preobražavati u različite životinje, prvenstveno u labuda, sokola, konja ili vuka. Često jašu na konju ili jelenu, odlaze u lov, a još češće plešu u kolu. Zaljubljuju se u junake, koje pomažu i savjetima i djelima, a katkad su njihove posestrime. Naklonjene su i djevojkama, koje od njih mnogu izmoliti ljepotu ili zaštitu. Vile osobito vješto vidaju rane zadobivene u bojevima, i to različitim biljem. Raspolažu i sposobnošću proricanja. Pomažu slabima i nejakima, djeci.

Vile teško praštaju uvrede i svojim strijelama ili pogledom usmrćuju one koji ih povrijede. Mogu imati kozje, konjske ili magareće noge.

Materijal za izradu prezentacije prikupili učenici sedmog razreda.

Prezentaciju oblikovala i uredila prof. Maja Čapin.

Osnovna škola „Pučišća”